ЕФЕКТИВНОСТ НА ОТГЛЕЖДАНЕТО НА БЪЛГАРСКОТО РОДОПСКО ГОВЕДО

ЙОВКА ПОПОВА, ЦОНКА ОДЖАКОВА*, СТАЙКА ЛАЛЕВА,
ПЕТЯ СЛАВОВА, ВЕРГИНИЯ ГАЙДАРСКА**
Земеделски институт - Стара Загора
*Опитна станция по земеделие и животновъдство - Смолян
**Институт по животновъдни науки - Костинброд

Ефективността в млечното говедовъдство се определя от осигуряването на оптимално съотношение между отделните фактори на производството-биологични, технико-технологични и организационно-икономически (**Бобевска,** 1993).

Породата Българско родопско говедо се отличава с дълъг срок на стопанско използване, непретенциозност към различни климатични условия и начини на отглеждане и хранене, притежава висока относителна млечност, устойчивост на респираторни и заразни заболявания. По млечност, млечно масло и млечен протеин на 100 kg жива маса, жизнеспособност, продължителност на използване и плодовитост Българско родопско говедо няма аналог в страната (**Василев,** 1979; **Василев и Кенов,** 1979; **Василев и Кенов,** 1985).

Редица автори са изследвали продуктивните качества на породата (**Николов,** 2000; **Николов и Гаджев,** 2004; **Димов и Гаджев,** 2007), но липсват изследвания относно ефективността на отглеждането на Българското родопско говедо.

В свое проучване **Попова и Жеков** (2003) са изследвали икономическата ефективност на производството във фамилни говедовъдни ферми за района на Родопите, като обект на анализа са животни-кръстоски на Българското родопско говедо с Джерсей, Джерсей и Българско кафяво говедо със средна годишна млечност 4000 kg. Авторите са установили, че за района на Родопите е целесъобразно изграждането на фамилни говедовъдни ферми.

Целта на настоящото проучване бе да се анализира икономическата ефективност на отглеждането на Българското родопско говедо в ОСЗЖ-Смолян.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Обект на настоящото проучване беше говедовъдната ферма на ОСЗЖ-Смолян. В нея се отглеждат 103 крави и 97 телета и юници от породата Българско родопско говедо.

Животните се отглеждат оборно-пасищно. Необходимите фуражи за изхранването на животните се закупуват. Храненето е съобразено с продуктивността, физиологичното състояние и възрастта на животните. Ремонтът на стадото се осъществява с юници, собствено производство.

Доенето на кравите се извършва с централен млекопровод, почистването - с верижно-планков транспортьор, а залагането на фуражите - с фуражораздаващо ремарке. Полученото краве мляко се преработва в собствен млечен цех.

Приходите и разходите са остойностени по действащите в момента (2009 г.) цени.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

В табл. 1 са отразени данни за производствените разходи за дейността на говедовъдната ферма. Трябва да се отбележи, че ОСЗЖ -Смо-

Таблица 1. **Производствени разходи, лв.**
Table 1. **Production costs, lv.**

№	Показател Indices	Стойност, лв. Value, lv.
1	Фуражи Feeds	162 205
2	Вода, ел. енергия и ГСМ Water, elec. energy, oils	12 585
3	Лечение и медикаменти Medical costs	4 515
4	Транспорт Transport	5 435
5	Външни услуги External services	6 681
6	Застраховки Insurance	716
7	Други разходи Other costs	408
8	Всичко разходи Total costs	192 545

лян е звено в структурата на Селскостопанска академия и разходите за заплати и осигуровки се осигуряват от бюджета й. За функциониране на фермата се изразходват 192 545 лв. Най-голям дял в структурата на разходите заемат тези за фуражи - 84.24%, следвани от разходите за вода, електрическа енергия и гориво-смазочни материали - 6.53%. Значителен е делът и на разходите за транспорт - това се

Таблица 2. **Приходи от дейността, лв.**
Table 2. **Incomes, lv.**

№	Показател Indices	Количество, kg Quantity, kg	Стойност, лв. Value, lv.
1	Мляко Milk	274 774	183 296
2	Телета Calfs	5 200	28 153
3	Крави брак Waste cows	2 100	3 360
4	Субсидии мляко Subsidies milk		6 768
5	Субсидии крави Subsidies cows		9 888
6	Общо Total		231 446

Таблица 3. **Икономически показатели**
Table 3. **Economical results**

№	Показател Indices	Стойност, лв. Value, lv.
1	Приходи Incomes, lv.	231 446
2	Производствени разходи Costs, lv.	192 545
3	Печалба Profit, lv.	38 901
4	Норма на рентабилност, % Rate of profitability, %	20.20%

дължи на факта, че в региона на фермата няма условия за производство на фуражи (с изключение на част от сеното), те се закупуват от сравнително отдалечени райони и за тяхната доставка до фермата се изразходват допълнителни средства.

В табл. 2 са отразени данните за приходите от дейността. За една година фермата реализира приходи в размер на 231 446 лв. Най-голям дял в структурата на приходите заемат тези от мляко - 79.20%, следвани от продажбата на телета - 12.16%.

В резултат на функциониране на фермата се реализира печалба в размер на 38 901 лв., а нормата на рентабилност е 20.20% (табл. 3).

Ако стопанството функционира при условия, когато разходите за работни заплати и осигуровки не се осигуряват чрез субсидии от бюджета, а от собствени средства, разходите за заплати и осигуровки са 37 700 лв. (за обслужване на животните във фермата са необходими 6 човека). Производствените разходи възлизат на 230 245 лв. Печалбата от дейността на стопанството е 1 201 лв, а нормата на рентабилност е 0.62%., т. е не е икономически целесъобразно функционирането на стопанство с такъв размер, такава организация на снабдяване с необходимите фуражи и степен на механизиране на процесите.

ИЗВОДИ

При условията на функциониране и финансиране на говедовъдната ферма на ОСЗЖ-

Смолян е икономически целесъобразно отглеждането на животни от породата Българско родопско говедо.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Василев, Ат.** 1979. Създаване на млечна порода говеда в Родопите. "Животновъдни науки" , №6.
2. **Василев, Ат. П. Кенов.** 1978. Изпитване на пълноценни смески за дойни крави в планинските райони. "Животновъдни науки".
3. **Василев, Ат., П. Кенов.** 1985. Родопско подобрено говедо. Сп. "Международно селско стопанство", № 1.
4. **Бобевска, Д.** 1993. Ефективност на възпроизводството на биологичните основни фондове в млечното говедовъдство. Дисертация, 202.
5. **Димов, Г., Гаджев Д.** 2007. Генетични параметри за признаци на млечната продуктивност при Българското Родопско говедо в КОС - Смолян. Научна конференция, АУ - Пловдив, 653 - 662.
6. **Николов, В., Д. Гаджев.** 2004. Характеристика на линиите при Българското родопско говедо. I. Млечна продуктивност за първа лактация. Животновъдни науки, №5, с. 72-77.
7. **Попова, Й., Ж. Жеков.** 2003. Изследване икономическата ефективност на производството във фамилни говедовъдни ферми за района на Родопите. Научна конференция с международна участие "Стара Загора 2003", т. I Аграрни науки, част 2 Растениевъдство. Животновъдство, с.228-232.

RATE OF PROFITABILITY OF BULGARIAN RHODOPES CATTLE REARING

Y. Popova, Ts. Odjakova, S.Laleva, P. Slavova, V. Gaydarska***
Agricultural Institute - Stara Zagora
**Experimental Station of Agriculture and Animal Husbandry - Smolian*
***Institute of Animal Sciences - Kostinbrod*

SUMMARY

The rate of profitability of rearing of the Bulgarian Rhodopes cattle in the Experimental Station of Agriculture and Animal Husbandry (ESAAH) - Smolian was analysed.

The object of this study was the cattle farm at the ESAAH where 103 cows and 97 calves and heifers of the Bulgarian Rhodopes cattle are reared.

The animals were reared in the barn and on the pasture. The necessary forages for feeding the animals were purchased. The feeding was according to the productivity, physiological stage and the age of the animals. Replacement was with own production heifers.

Milking was carried out with a central milk line, cleaning - with a chain-plate transporter, and supplying of the forages - with a forage trailer. The income and expenses were estimated on the basis of the ruling prices.

It was found that the rearing of animals of the Bulgarian Rhodopes cattle is economically advisable under the operating conditions and financing of the cattle farm at the ESAAH, Smolian.

Key words: *cow, incomes, rate of profitability*